

PRZYSTĘPOWAĆ (226) *vb impf*

o oraz a jasne.

inf przystępować (31). ◇ *praes 1 sg* przystępuję (33). ◇ *2 sg* przystępujesz (3). ◇ *3 sg* przystępuje (39). ◇ *1 pl* przystępujemy (9), przystępujem (2) *SeklKat*, *SkarKaz*; -emy (1), -(e)my, -(e)m (10). ◇ *2 pl* przystępujecie (3). ◇ *3 pl* przystępują (23). ◇ *praet 1 sg m* przystępowałem (1). ◇ *2 sg f* -ś przystępowała (1). ◇ *3 sg m* przystępował (7). *f* przystępowała (1). *n* przystępowało (1). ◇ *1 pl m pers* przystępowaliśmy (1). ◇ *3 pl m pers* przystępowali (10). *subst* przystępowały (1). ◇ *fut 1 pl m pers* będziem przystępować (1). ◇ *3 pl subst* będą przystępować (1). ◇ *imp 2 sg* przystępuj (8). ◇ *3 sg* niech, niechaj, niechajże przystępuje (6). ◇ *1 pl* przystępujemy (3). ◇ *2 pl* przystępujecie (4). ◇ *3 pl* niechaj przystępują (1). ◇ *con 3 sg m* by przystępował (2). *f* by przystępowała (1). *n* by przystępowało (1). ◇ *1 pl m pers* byśmy przystępowali (1) *GrzegRóżn*, bychmy przystępowali (1) *WujJud*. ◇ *3 pl m pers* by przystępowali (4). *subst* by przystępowały (2). ◇ *impers praet* przystępowało się (1). ◇ *part praes act* przystępując (23).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI* (jeden z niżej notowanych przykładów) – *XVIII w.*

1. *Zbliżać się*, zwykle z niewielkiej odległości; *accedere HistAl*, *Vulg*, *Mącz*, *PolAnt*, *Modrz*, *Calep*, *Cn*; *appropinquare Mącz*, *PolAnt*, *Vulg*, *Calep*; *aggredi Mącz*, *Calep*, *Cn*; *adire Calep*, *Cn*; *appropriare, ingredi, supervenire, venire Vulg*; *assistere, succedere Mącz*; *adventare Calep* (84): *Adsiso seu Assisto*, *Przymykam sie/ przyftępuę*. *Mącz* 396c, 326c; *Advento*, *Accedo*, *appropinquo* – *Prziblizam szie*. *Prziftępuie*. *Calep* 28a.

Przen: *Zbliżać się w czasie* (1): iako ie [*dobrych przed końcem świata*] *Pan vpomina*: iż iuż dobre ich/ y błogofławieństwo/ y koniec odkupienia ich przyftępuie. *SkarKaz* 6a.

a. *Podchodzić bliżej, robić kilka kroków w kierunku kogoś a. czegoś* (56): *Tám im krolewkie lifty dał [Ezop mieszczanom]/ Iż im wżyftkę wolność ziednał. Zá to iemu dziękowáli/ Przyftępuiac obłapiáli BierEz F2v; Dobrze theż thych zwierząt [lisów lub tchórzy] furowéy fkorki sztuczke kogutowi przywiezác/ nie będą też thy zwierzęta przyftępowác/ gdy to poczuią. SienLek 192; LatHar 725.*

przystępować do kogo (3): *Mayą też być [młodzi] ćwiczeni [...]: iako (wedluk potrzeby) fromiezliwie ftarże zaczniefze pozdrawiac [...]/ y iako mayą lagodnie do przyiaćioł y do tych co im dobrze chcą przyftępowac KwiatKsiąż D3v; BudBib Num 18/4; oblekli go [żołnierze Pana Jezusa] w płańcz fzarłatowy. y przyftępowáli do niego/ y mowili: [...] LatHar 732.*

przystępować do czego (7): *Modlytwi wemłřą a naprzod gdy kaplan do ołtarza prziftępuye mow tak [...] BierRaj 18v; KwiatKsiąż N2; BudBib Lev 21/23; CzechRozm 101v; iřz ná iednym vmárlym doznác chćieli Rzymiánie/ czyiáby náuká lepřza bylá [Piotra św. czy Symona]: [...] poczał pierwey czárnokřieřtwem řwym dyabłow wzywác Symon: y do mar przyftępuiac/ dał widzieć/ iákoby głową ruřzał on vmárly. SkarŻyw 600; SkarKaz 680b. Cf »przystępować do drzwi«.*

przystępować k(u) komu (4): *Y ieftli nieprzijaciel moy ku mnie przyftępował/ to czynił aby wybadał iako był Iudařz abo oni ktorzy chćieli pana Iefuřa podchwycic WróbŻółt N8v; Leop Ioann 19/3; Goski A2v; Mącz 43c.*

przystępować ku czemu (1): [*Arcykapłan Szymon*] *vbierał fię ná wřzem kofřtownie/ y przyftępuiac ku ołtarzowi Świętemu przydawał świetności temu vbiorowi. BudBib Eccli 50/11.*

przystępować z czym [= *mając ze sobą*] (2): *SkarKazSej* 680b; Gdy kto łobie podpwiłszy ćifka potroynymi [= *monetami trzygroszowymi*]/ [...] Przypatrza fię złodźieiek dowćipny zdáleká/ A z nożem wybrulżonym przyłtępuie z lekká. *KlonWor* 36.

przystępować dokąd (2): *Leop Ex* 3/5; Y rzekł iey Bohaz/ cżáfu iedzenia przyłtępuy fám/ á iedz chleb *BudBib Ruth* 2/14.

cum inf (1): Moizełz widząc [*aniola w płonącym głogu*] ządziwował fię widzeniu: á gdy przyłtępował oględác/ był głos páńfki kniemu. Ia Bog *BudNT Act* 7/31.

Ze zdaniem celowym (1): dżiwował fię [*Mojzesz*] onemu widzeniu. A gdy przyłtępował/ áby fię przypátrzył/ słał fię do niego głos Páńfki: Iam iest Bog oycow twoich *WujNT Act* 7/31.

Zwroty: »przystępować blisko« (3): rzekł Moizełz: Poydę á oglądam tho widzenie wielkie/ czemu nieżgore ten kierz. Widząc Pan że idzie ná dziw/ záwołał nań z pośrzodku krzá/ y rzekł: Moizełzu/ Moizełzu. On odpowiedział: Owo ia. A on rzekł: Nieprzyłtępuy tu blifko [*Ne appropies, inquit, huc*]. *Leop Ex* 3/5 [*przekład tego samego tekstu* (2)] *BielKron* 28v, *SkarŻyw* 479.

»przystępować do drzwi [*czyich*]« = *przychodzić do kogoś* (1): Náđ to dał lift wolny Zydom którzy fię wracáli do żydowfkiei (ziemie) z krolełtwa iego/ áby żaden przełożony/ żaden vrzędnik/ żaden fprawcá nie śmiał przyłtępowác do drzwi ich [*non supervenire ad ianuas ipsorum*]. *BudBib* 3.*Esdr* 4/49.

hebr. »przystępując przystąpić« (1): Káždy kto przyłtępując przyłtąpi [*accedendo qui accesserit*] do przebytku Iehowy vmrze *BudBib Num* 17/13[28].

Przen (24) :

przystępować dokąd (1): Lauabo inter innocentes manus meas: et circumdabo altare tuum domine. Omyię miedzy niewinnymi ręce moie/ á tak obłtąpię ołtarz twoy miły panie. [*Ps* 25/6] To iest (*koment*), miedzi niewinnymi będę niewinniefzi a w tey niewinności ia Chriftus przyłtępuię do ołtarza, to iest na krzyż ophiaruiąc fie za grzechy ludu mego. *WróbŻolt* I.

a) *O mistycznym kontakcie między Bogiem a człowiekiem, przychodzącym do Boga, też wyjątkowo do Maryi* (23) :

przystępować do kogo, do czego (16): *Leop Hebr* 11/6; iáko Pan Bog [...] nas wybáwił przez Kryłtułá Syná fwego/ mocá Duchá świętego/ Ták też chce ábyfmy do niego przyłtępowáli przez Kryłtułá w Duchu świętym. *GrzegRóżn* B, B [2 r.]; z vniżonym fercem á z zupełną wiárą przyłtępuy do niego/ á wołay do fwięte^{go} Máyełtatu iego. *RejPos* 134; *BiałKat* 286; *WujJud* 99; *CzechRozm* 195, 251; *ModrzBaz* 136v; *CzechEp* 329; *LatHar* 508; Odrodzeni do Chriftułá kámieniá żywego niechay przyłtępuią wierząc *WujNT* 1.*Petr* 2 arg, s. 693, *Hebr* 11/6; Co y Apołtoł bacząc/ każe nam z vfániem przyłtępowác do łtolice y trybunału łáfki iego [*Boga*]/ ábyfmy dołtáli miłofierdzia y łáfki y pomocy/ poki czás mamy/ zá tákiefy pogody. Bo ten czás fkoro po śmierci mija. *SkarKaz* 3a.

przystępować ku komu, ku czemu (6): Zdrow bądź zbawienijé wfłytkich/ dziecię náłliczniefife/ [...] ty ies moia flodkoftz/ iuż ku twé matki lonku dlá ciebie przyłtępuię. *OpecŻyw* 18; podźcie kniey [*Matce Bożej*] wfzyfcy robotnicy y fmutni/ [...] Przyłtępuycie kniey w pokułach wálznych. *KrowObr* 152; *RejPos* 44v; *KuczbKat* 195 [2 r.]; Lecż krom wiary niepodobna (rzecz) podobác fię [*Bogu*]. Bo wierzyć muśi kto przyłtępuie ku Bogu/ że iest Bog *BudNT Hebr* 11/11[6].

Ze zdaniem celowym (2): kthórzy [Żydowie] záciami byli/ ábowiem óni przyźli do niego/ áby go vkrzyżowali: my przyłtępuymy/ ábyłmy ciáło y krew iego bráli *BiałKat* 286, 286.

Zwrot: »blisko przystępować« (1): Tą cnotą blińko káždy do Bogá przyłtępuie [*proxime ad ... Deum acceditur*]: ktory iá wynálazł/ y ielt iey początkiem y pomnożyćielem. *ModrzBaz* 136v.

a. *Dokonywać ofiary Starego Testamentu* (6) :

przystępować do kogo [= *Boga*] (2): A dałz káplanom y Lewitom/ ktorzy łá z náńienia Sádokowego ktorzy przyłtępuią do mnie/ mowi Pan Bog/ áby mi offiárowáli cielcá z łtádá zá grzech. *Leop Ez* 43/19. *Cf Zwrot*.

przystępować k czemu (1): [*zakon*] nigdy nie może tymi ofiárámi ktore ná káždy rok vłtáwicznie ofiáruią/ dołkonáłymi vczynić tych ktorzy k nim przyłtępuią: ináczey przełtanoby ie ofiárowác *WujNT Hebr* 10/1.

cum inf (2): Káždy málz wktorym wádá/ znańienia Aharoná ofiárowniká/ niech nieprzyłtępuie ofiárowác ogniłtych ofiar Iehowie *BudBib Lev* 21/21, *Lev* 21/21.

Ze zdaniem celowym (1): *Leop Ez* 43/19 *cf przystępować do kogo*.

Zwrot: »przystępować do Pana« (1): [*Bóg do Mojżesza*:] Káplani też kthorzy przyłtępuią do Pána [*qui accedunt ad Dominum*]/ niech łie poświécáią/ áby ich niepotrácil. *Leop Ex* 19/22.

Przen (1) :

Zwrot: »przystępować usty« = *wielbić słowem, a nie sercem* (1): Poniewáż lud ten przyłtępuie vłty łwemi [*appropinquavit ... in ore suo*]/ y wárgámi łwemi czći mię/ lecz łerce iego oddaliło łię odemnie *BudBib Is* 29/13.

b. *Stawać, występować przed kimś* (2) : y łtárlzy y zbor włzytek łzukáli fáłłzywego łwiádełtwá ná Iezufá/ áby iy zábili/ á nie nálezi/ y mnodzy łwiádkowie przyłtępuiąc/ nie nálezi. *BudNT Matth* 26/59[60].

przystępować do czego (1): Bezecni łá/ ktorzy przez łwiádków oczýłcienia do łádów przyłtępuią. *SarnStat* 150.

c. *Wchodzić na opuszczone miejsce; zastępować, wymieniać kogoś* (3) :

Zwrot: »na miejsce [czyje a. które] przystępować« (2): po nim [*położonym przez siebie moście*] idą ku łturmu/ [...] iedni zá drugimi/ iáko czynili v Mellity/ ná Wyłpie Morłkiey/ gdy iedny zbito/ wnet inni á inni ná tho mieyłce przyłtępowáli. *BielSpr* 64, 42v.

Przen (1) :

W przeciwstawieniu: »odstępować ... przystępować« (1): Gdyłż záwždy wıęcey á wıęcey odłtępuie prawdá/ á przyłtępuie fáłłz *BudBib 4.Esdr* 14/16[17].

d. *Wchodzić na górę [dokąd]* (1) : Zákazano im przyłtępowác do gory [*Cf zákazelz izby ná gorę włtępowác nie łmieli Ex* 19/12] *BibRadz Ex* 19 arg.

e. *Nadciągać zbrojnie, ruszać do ataku; invadere, petere Calep* (10) : *Mącz* 147d; Kniáz Roman dopiero łwych w vphy łpráwuie/ Polłkie woylko gwałtownym pędem przyłtępuie *StryjKron* 240; *Aggredior, Ad aliquem gradior, adeo, accedo, item adorior, invado, peto, incipio* – *Prziłtrpuie* [!], *imam, napadam, rzuczam łzie nakogo. Calep* 43a.

przystępować k czemu (żywotne) (1): [słoniowie] ściągáli nofy swoie aby ie k sobie przyciągáli/ A Macedonowie będąc boiáznia zięci nie śmieli knim żadnym obyczáiem przyśtępować *HistAl* I2v.

przystępować przeciw komu, przeciw czemu (żywotne) (2): im więcey przeciw iemu [*Filip przeciw Aleksandrowi*] przistępował tym więcey vpadał ná ziemię/ iákoby gromem poráżony. *HistAl* B3, I2.

przystępować dokąd (1): Portis succedunt, Aśz do/ álbo pod bramy yuśz przistępuyą. *Mącz* 44d.

Zwrot: »przystępować do bitwy, ku bitwie« = *accedere in proelio HistAl; accedere ad bellum PolAnt* (1:1): *HistAl* E; Gotuycie tarcz/ y páwezę/ á przyśtępuićie do bitwy. *BudBib Ier* 46/3.

Szereg: »ustępować i przystępować« (1): Nie máła rzecz iest/ kto chce bączyc/ vczyć iezdneho álbo pieszego Rycerskim rzeczám [...]/ Pieszego tákże iáko ma śtać/ [...] gdzie trzeba vśtępować y przyśtępować *BielSpr* 2.

f. Podpływać (5) :

α. O żegludze (3) :

Zwrot: »do brzegu, ku brzegu przystępować« = *in portum inveni Mącz; appellere Calep* [szyk zmienny] (2:1): *Ex alto in portum inveni, Z głęboká ku brzegu przistępować. Mącz* 477c, 242b; *Calep* 83a.

β. O ruchu wody; tu o przyplywie (1) :

Szereg: »odstępować i przystępować« (1): że morze co godzin śześć odstępuie y przyśtępuie/ zálewá śwé y ofuśza brzegi/ kto kiedy przyczynę nálaź? *Oczko* 9.

γ. O rybach (1) :

Zwrot: »przystępować do brzegá« (1): Theż niegdy przez iego [*Ezechiela*] modlitwę wielkość ryb przistępowało do brzegá *BielKron* 96v.

g. Docierać, przedostawać się (o substancjach w organizmie) (3) :

przystępować do czego (2): zethrzeć to ziele á dáć śie go napić [...] otokowi broni przistępować do rany. *FalZioł* I 116c, II 10c.

przystępować ku czemu (1): gdy gich [orzechów włoskich] rano pożywa z rutą á z figami/ bronią powietrzu iadowiwitemu [!]/ y też inżem iadom: ku śerczu przistępować. *FalZioł* V 64.

2. Stawać się członkiem jakiejś wspólnoty (religijnej, politycznej, sádowniczej, organizacyjnej); *accedere Cn* (10) : tedy wodá [chrztu] nie ma inżey mocy/ iedno iż czyni znák ná onym człowieku/ iż on przyśtępuie wiecznie á posłubie wiárę swoię Pánu swoiemu. *RejPos* 153v.

przystępować do czego (3): IZ Woiewództwá Pruskié/ z dobréy woléy śwéy przistępuią do Tribunału Koronnégo/ czego my im [...] pozwalamy/ zośtáwuiąc im wolny regres do praw y śądów/ [...] iestliby śie im Tribunal nie podobáł *SarnStat* 864; aby Chrześcijánom wolno było [...] zakon Boży y Ewángelią rozsiewáć/ y káżdemu do niey przistępować. *SkarKazSej* 679b. *Cf Zwrot.*

przystępować ku czemu (4): iest tho pospolithe prawo wśłędi [że nowo osiadły ma obowięzek zaświadczyć listem swe dobre zachowanie], [...] y tho sobie za przykład [kła]dąc, y ku takowemu porządkowi [w organizacji cechowej] przistempuiąc, siednoczilichme śie y iest tho wolia, náśza [...] thakową rzecz [...] dzierzecz *ListRzeź w.* 22; y kazalem wżitkym przistępowacz kv zakonv náłchemv *Bellvrmiefkie*^{mv} *LibLeg* 10/147v; *MurzHist* N2v. *Cf Zwrot.*

przystępować od kogo ku komu (1): Thakym obyczayem zawayaszowano slyubem Ryczerfthwo, a slyachtą thy kthorzy odmystrza Prufkyego ku krolyowy yego mylosczy przysthapowały a oldowały *MetrKor* 37/2.

W przeciwstawieniu: »odstępować ... przystępować« (1): Od ktorey [*wiary Piotrowej*] gdy iedny Narody prze grzech fwoy odstępuią/ drugie przyfępuią *SkarŻyw* 601.

Zwrot: »do wiary (świętej), ku wierze przystępować« (1:1): *KromRozm III* M5; á iedná namnieyfa olobá Kátholicka w onym trzęsieniu ziemie nie zginęła. Skąd nie tylo wiele Heretykow/ ále y z pogánftwá sílna lidzba/ do wiary S. przyfępowála. *SkarŻyw* 87.

3. Zaczynać coś robić lub jakoś postępować, podejmować się czegoś, zajmować się czymś; accedere *Vulg, PolAnt, Modrz, Cn; appropinquare PolAnt; aggredi, descendere, ire, pervenire Cn* (56) :

przystępować do czego (14): Oto widził na oko/ iako fię ięzyki młzczą krzywdy fwey nad temi co nimi gardzą/ á bez nich do tłumáczenia piłmá świętego przyfępowią. *BudBib* b2; *CzechRozm* 247; Kto przyfępowie do fprawowania rzeczy/ niech fię tego ftrzeże/ áby nietylko to obaczał/ iefli oná rzecz vcziwa iefł/ ále też y to/ iefli iey może fproftać. *ModrzBaz* 45v; *StryjKron* A; *NiemObr* 15, 17; bobysmy zyczeli sobie tego abysmy iako nairządniey, do wszytkiego czego potrzebuie R.P: y całosc iey przystepowac zawsze mogli *ActReg* 137, 32; STároftowie Duchownych máią fwoy lud rządzić: á wfzákże ták/ żeby Campiduktorowi álbo Hetmánowi woýfka [...] byli pośfufzni: á zwłaczá kiedy do fzykowania woýfka przyfępowie. *SarnStat* 447, 121; *SkarKaz* 82b; A ták nie ladá iáko do ftawienia praw przyfępowyć/ nie ladá komu piłac ich zlecayćie. *SkarKazSej* 700a, 694a; *SzarzRyt* B3v.

przystępować ku czemu (4): Też przifępowiácz ku poznaniu zdrowey á chorey vriny/ to małz wiedzieć. *FalZioł* V 1v; Gniewliwy gdi ku karaniu przifępowie, nierad zachowa miary *BielŻyw* 119; Auguftinus. powiada iż żaden ku vznawaniu ani Boskich ani ludzkich rzeczy nie ma przyfępowac aż pirwey naukę liczby dobrze pobaczi. *KłosAlg* A4; *KuczbKat* 10.

W przeciwstawieniu: »ustępować ... przystępować« (1): czemu wolność mamy Twych wfław wfępowac/ w ktorych żywot znamy? Do tego przyfępowiácz/ co śmiertelnie fzkodzi? *SzarzRyt* B3v.

Przen [do czego] (1) : Nákoniec to prawdziwa Ewángelia/ do ktorey lámá ręká Bozka przyfępowie/ y w ktorey P. Bog fam roboty pomaga/ iáko tu mowi ś. Márek/ iż Apoftołom w rozsiewaniu Ewángeliey pomagał P. Bog *SkarKaz* 241b.

a. W tekście, też w wypowiedzi ustnej: zmieniać temat, podejmować nowy wątek; wracać do porzuconego tematu; conferre, persequi Cn (37) :

przystępować do kogo, do czego (a. ad aliquid) [= do omawiania tematu] (23): *KwiatKsiąż* M3v; *Prot* B2v; zwykłádu iey [*Ewangelií*] kálky wálze to poznáią/ do ktorego iufz wymię Pánfkie przyfępowiemy. *BiałKaz* C2v; to dla tego przypominam/ áby kto Páwłowi niechciał czego przypifac/ iż fie zda przeciwną rzecz od Iozefá piłac. Ale o tym dofyć/ do rzeczy záczętey przyfępowię/ o látách Sáulowych. *CzechRozm* 139v; *SkarJedn* 121; *StryjKron* 110, 380, 400; A ták iuz teraz do okazania dziwne⁸⁰/ á z fobą nigdy niezgodnego mniemania/ o przedwiecznym zmyślonym fynu Bożym/ przyfępowię. *CzechEp* 253, 233, 313; A wyftáwiwfzy ták X(iądz) K(anonik) (iako rozumiał) zwierzchnosc Piotrową/ poftępowál do tego/ áby też y Pápiefká okazać mogł: Do czego ták przyfępowál. [...] *NiemObr* 28; co przed czym flufznie ma iść/ vkázuię. Ale o tym iuz názbýt.

Do ciebie miłości Przyftępuię *KochDz* 108; *ReszPrz* 27; *ActReg* 148; Náoftátek w czwartej części przyftępuie do siedmi plag *WujNT* 838, *przedm* 31; Ale o Pędziłkotách dofyć. Przyftępuymy Do Mártáhuzow *KlonWor* 25. *Cf Zwrot*.

przystępować do czego [= *do (części) tekstu*] (2): *OrzJan* 57; Ale iuż ná ten czas o tym dofyć. Teraz do trzeciej części przyftępuię. *WysKaz* 39.

przystępować ku czemu (12): *PatKaz I* 3v; (*nagł*) O Narodzenyu maryey panny (-) [...] Ku pyeruemu flowv przyftępującz pytam yako narodenye maryey panny od uyekow yeft w myżly bofkyey *PatKaz III* 87v, 97v, 134v, 140v, 144; *FalZioł* +2v; A thák thu włafnie Prorok przyftępuye ku pirwżemu przykazányu Bożemu *LubPs* S4; Przyftępującz tedy ku temu coś mi w.m. zádał/ ták powiedam/ iżem ia tego nigdy nie twirdził/ áby lámá dofkonáłość Dworzáninowa páná dofkonáłym wczynić miááká *GórnDworz* Kk2; K rzeczy iuż przyftępuię cney Koronáciey/ Wławiam mężne Rycerftwo łławney Sármáciey. *StryjWjaz* A3. *Cf Zwrot*.

W przeciwstawieniach: »odprawić, opuszczać ... przystępować« (2): Opufzczám innych bez liczby świátkow Koncyliy [...]. Przyftępuie [!] do te⁸⁰/ áby fię pokázáło iáko tey mocy y zwierzchności nád wżytkimi świátá wżjtkie⁸⁰ Bifkupj/ Rzymfki Bifkup záwżdy wżywał aż do tego czáfu. *SkarJedn* 121; Potym gdy te Generalia od prawi, ad particularia przystępując te przedsię wezmie. *ActReg* 148.

Zwrot: »do rzeczy, k(u) rzeczy przystępować« = *verba ad rem conferre, in rem praesentem ire, factis persequi, ad capita rerum pervenire* *Cn* [szyk zmienny] (5:2): *RejRozpr* D3; *GórnDworz* Dv, F5; *StryjKron* 76; *NiemObr* 31; *JanNKar* C2v; Iáko w innych tráktáciech práwnych piérwéy ołoby opifowálimy: dopiéro do lámych rzeczy przyftępowálimy: tákże y tu wżywiemy tegóz porządku. *SarnStat* 645.

4. Uzyskiwać, brać coś dla siebie; dostępować czegoś; *accedere* *Cn* (46) :

Zwrot: »na imienie przystępować« = *osiedlać się, mieć prawo zasiedlania* (1): Ktorą im wolność [tj. *prawo do skargi na pana*] daie na czáfy wieczne im i potomkom ich, wedlug wyższe⁸⁰ opisania, ktorzysz to poddani na to imienie puste przystępuią *ZapKościer* 1580/11.

a. *Przyjmować sakrament; accipere* *Cn* [w tym: *komunię świętą* (42), *chrzest* (3)] (45) : *LibMal* 1544/85; *SeklKat* Y3; *MurzHist* P4 [2 r.]; *MurzNT* 33v; iż fie niegodzi [na *Wielkanoc*] żadnemu Święconego ieść/ iedno thylko ludziom tym/ ktorzy przyftępuią. *KrowObr* 99v, 200 *marg*, Rr2, Tt4v; Ták žiy/ ábyś ná káždy dzień przyftępowáć mogł. *KuczbKat* 185, 185 [2 r.]; ábychmy bez wielkies wćciwości y świátobliwości nieprzyftępowáli: á czuiąc ná się iákikolwiek grzech śmiertelny/ bez łpowiedzi y łłufzney pokuty do tego chwálebnego Sákrámentu przyftępić nie śmieli. *WujJud* 177v; Takież ná Agátheńfkim Conciliu^m [...] dekret wczyniono/ áby trzy kroć przez rok ludzie przyftępowáli *WujJud* 225v, 222v *marg*, 225, 225v, 226, 250 (10); *SkarJedn* 346; *ReszHoz* 116; *LatHar* 198; [[*Ksiądz*] potym confecruie/ y lud świátością łprawuie [...]. A gdy przyftępuią/ zbor włfyftek łpiewa/ Iefus Chriftus náffe zbawienie *UstKościel* 139v; *JanSyjon* 90].

przystępować do czego (8): *KuczbKat* 140; *WujJud* 238v; Bo cię to/ powiáda/ dla tego podkáło: yżes iuż przez pięć niedziel do niepokalánych táiemnic zbáwicielá náłzego nie przyftępowááká. *SkarŻyw* 35; A tákowi [tj. *ludzie dorośli i świadomi*] dopiero ponurzenia/ iáko zwierzchniey pieczęci żądác/ y

do niego przystępować máią. Co wšytko dziećiom nie należy *NiemObr* 145; *LatHar* 196, 208, 253. *Cf* »przystępować do Ciała i Krwie Pańskiej«.

przystępować ku czemu (2): *KuczbKat* 85; których [*napominań*] Plebani nálezego Biskupstwa/ y wšyŃcy inšzy Kápłani/ zászdy wšywać máią [...]/ wiodąc do tego lud poŃpolity/ áby ná potym z wiéthšzym nabożeństwem [!] ku przyjmowánium tákowych SwiátoŃci PánŃkich [...] przystępować [...] mogli. *KarnNap* A3.

cum inf (1): iáko od poczatku chrześciánŃstwa ludzie chrześciánŃcy z wielką wczúiwostí do ółtarzá przystępowali: Ciała PánŃkiego przyjmować *BialKat* 278v.

W połączeniach szeregowych (1): wy którzy iészce małżónek nie mácie/ á do PánŃkiego Ńtołu przystępueicie/ Ciała Pána ChryŃtuŃowego poŃywać/ y krew iego piieć/ ieliŃ mácie wolá w małżeńŃstwo wštápic *BialKat* 286; [gdy w Polsce za starych lat [*prymasa*] obierano, poŃądano i Ńwięcono, wšytko Królestwo Polskie poŃciło, spowiedáło się i przystępowało *OrzPolic* 101; *JanSyjon* 90 (*Linde*)].

W porównaniu (1): *WSzechmogący y wieczny BoŃe/ oto ia przyŃtępię do Sákrámentu iednorodnego Syná twego/ Pána nálezego IezuŃá ChryŃtuŃá: á przyŃtępię/ iáko niemocny do lekarzá Ńywotá/ nieczyŃty do Ńródłá miłóŃierdzia* *LatHar* 208.

Zwroty: »przystępować do Ciała i Krwie Pańskiej« (1): Náuká iáko máią przyŃtępowáć do ciáálá y krwi PánŃkiéy/ godnie małżónekowie y beŃŃęncy. *BialKat* 286 *marg.*

»do Ńtołu PańŃkiego, do ółtarza (PańŃkiego), ku Ńtołu boŃemu przystępować« = *ad sacram mensam a. ad sacram Synaxim accedere, panem coelestem accipere Cn* [*szyk zmienny*] (4:3:1): *BielKron* 161; *BialKat* 278v, 286, 331; *INŃzych czáŃów/ y funnienia czyŃte máiac/ do Ńtołu PánŃkiego nie przyŃtępiieć: á ná wielkanoc y grzechu Ńię iákiego wáŃąc przyŃtępiieć. LatHar* 198, 198; *WujNT* 21.

»do sakramentu przystępować« (1): Do ółtarzá PánŃkiego/ ábo do ktoregoŃkolwiek ákrámentu/ nie bęđąc w miłóŃci Ńaden nie przyŃtępuy: ále idz pirwey ziednay Ńię z brátem twoim *WujNT* 21.

Szereg: »przystępować, przyjmować« (1): TákŃe y pierwšzy koŃcioł/ iz wtym bárdzo pobłádził/ ieŃt Swiętokraycá y Heretyk? A to dla tego/ iz pod dwiemá ofobomá przyŃtępowáł przyjmowáł/ y ták vtŃył przedtym? *KrowObr* 204.

5. *Następowáć, nastawać; zaczynać się; accedere Cn* (7) : kto Ńye w nieŃzczęŃciu Ńmieie/ Iabych ták rzekł/ Ńe Ńzáleie. Kto zász ná płácz lekkoŃ wkláda/ SłŃŃŃę dobrze co powiáda: Lecz Ńye tym Ńal nie hamuie/ OwŃzem wiéŃŃzy przyŃtępiie. *KochTr* 18; NáŃláduiá bowiem tákowego zbytku te *vitia*, Ńe wiécey o Ńobie ludzie zwykli rozumieć/ przyŃtępiie wŃgárdá inšzych/ nienawiŃć/ wŃęŃówanie/ y inŃŃe *libidines Phil* R4; *OrzJan* 127; *SarnStat* 1270.

przystępować komu (1): Owa go mieczem Krolowa przebyłá [!]/ [...] Dobrze Ńyw biały [*król szachowy*]/ gniew mu przyŃtępiie/ Ze bok v Ńiebie Ńlábfzy ieden czúie. *KochSz* Bv.

przystępować k(u) czemu (2): A cos terás wczynił/ ŃáŃui tego [*wyparcia się prawdy PańŃkiej*]/ zmiłuiieć się pán nad tobá/ Teras cię krewkoŃ ciałá zwiodłá/ niecháize ktęmu nieprzyŃtępiie przekleŃta złoŃ ducha *MurzHist* N4; Potym zász/ bywa záklinanie/ ktore ku wŃgnánium Szátáná [...] modlitwám iŃprawowane bywa. Ku temu záklinánium/ inŃŃe teŃ obrŃędy przyŃtępiá *KuczbKat* 145.

6. Występować razem; iść w parze; accedere *Modrz* (5) :

przystępować do czego (4): *BiałKat* 238v; A áczkolwiek to ieft dofyć niemála przyczyná do wftáwienia íróźlżego karánia; wżákże też y tá do tego przyftępuie/ iż im ieft więtlży ábo zacnieyfy ten kto grzefty/ tym y wyftępek iego ieft iáwnieyfy *ModrzBaz* 73, 66v; lecz do tey opifány ípráwiedliwóci/ tá flufzność przyftępuiąc/ onę leplżá czyni. *GórnRozm* Gv; [*CerGór* 33].

przystępować ku czemu (1): ieftliże co przez wiele Xiąg na światło wydano yeft/ tedy to niełatwie zagináć [!] może/ ieftliże tylko zacznóć a godność prziftępuie ku mowie. *KwiatKsiąż* H.

7. Wykazywać zgodność, podobieństwo [do czego] (4) :

Zwrot: »blisko przystępować« (2): Aczkolwiekem ia Wáldencykom [...] w kfięgách moich iáfne świádectwá dał/ iż oni bliżey niż infziy/ do ízczerości Ewángelijey przyftępuią/ nád infze wżyftkie/ ktore znam: wżákże to w nich bárzo gánię/ y háńbię/ iż [...] *ReszPrz* 57; Niémálfz bowiem litery żadnéy, któraby bliżey do i/ przyftępowála/ iáko to/ y *JanNKar* F4v.

»co nabliżey przystępować« = *być dostosowanym* (2): *WujJudConf* 34; A do tych obcich praw y przyrodzonych y Bożych/ wftáwy roznych narodow ieftli máią być vchwalone/ trzeba áby do nich co nabliżey przyftępowály [*accedere oportet*]. *ModrzBaz* 74.

8. Zgadzać się (2) :

przystępować ku czemu: *Eorum magis sententiae sum, qua etc. S tymi więcey dzierzę álbo ku tym [lege: tych] mniemániu ráczey przyftępuyę* *Mącz* 383a.

przystępować na co (1): *Accedo tuae sententiae, Dzierzę s tobą/ Przyftępuyę ná twoye słowá. Mącz* 43c.

9. Mnożyć się; powiększać się ilościowo (5) : Ieno tego trzeba pilnować/ ábyś puścił wodę przez Sadržáwki/ co nawiętlżá. nie ták prędko zimie zámárznie: y o Ryby fye nie potrzebá bać áby w nich przyftępowály. *Strum* N4.

przystępować komu (1): Iż Pan od czáfu íwego wcielenia/ národzenia/ pełny zaráz łálfki wízelákiey nie był: ále iáko ciáálá z czáfem przybywáło/ ták też z czáfem dáry ie^{mv} Boże przyftępowály. *ReszPrz* 81.

α. Bezpodmiotowo: powodzi się, dobrze się wie (3) :

przystępuje komu (1): Im íobie człowiek więcey pomierny wymuie/ Tym mu więcey od Bogá z łálfki przyftępuie *KochPieś* 36.

Przysłowie: Lácnoć tu [*w życiu doczesnym*] durować/ kiedy (iáko mówią) przyftępuie *CzechEp* 99; *KochSz* C3.

10. Współżyć cieleśnie (2) :

Zwrot: »przystępować do żony« = *appropinquare uxori Vulg* [*szyk zmienny*] (2): *Leop Ex* 19/15; Y kazał obwołać przez Moyżefzá [*Pan Bóg przed rozmową z ludem*]/ áby fię zgotowáli przez trzy dni/ á do żon íwych nieprzyftępowáli/ á wżáty fię ochędożone y wypráne oblekli. *SkarŻyw* 481.

11. Przydeptywać, stawać lub naciskać coś nogą; calcare, insistere, premere *Cn* [*co*] (1) : [Aboczem ono byale odzenye bilo dlvge przefto przyftępowálf ye yfz bilo dlvfíze przed ízobá *RozmyślDomin* 50, 62, 96.]

Zwrot: »[komu] nogę przystępować« = zalecać się (1): [Panna V do Szymka:] Zemną łobie rzecz náyduiefz/ Drugiéy nogę przyftępuiefz KochSob 61.

*** Bez wystarczającego kontekstu (4): Superscando, Przifftępuyę. Mqcz 434b; Coaccedo – Wespoł przifftępuię. Calep 208b, 12a, 22b.

Formacje współrdzenne cf STĄPIĆ.

*Cf **PRZYSTĘPOWANIE, PRZYSTĘPUJĄCY***

ZCh